

KLASA: 022-03/18-02/06

URBROJ: 50438-18-04

Zagreb, 12. listopada 2018.

PREDMET: Zapisnik 80. sjednice Savjeta za nacionalne manjine RH

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske održao je 27. rujna 2018. s početkom u 10,30 sati 80. sjednicu u zgradi Vlade Republike Hrvatske, Zagreb, Trg Sv. Marka 2, dvorani 143/1.

Sjednici su bili nazočni: Aleksandar Tolnauer, predsjednik, Veselko Čakić, dipl. oec., potpredsjednik, Renata Trischler, potpredsjednica, Vladimir Bilek, Angel Mitrevski, dipl. ing., Robert Jankovics, Branka Baksa, Dragana Jeckov, dipl. iur., prof. dr. sc. Milorad Pupovac, Bermin Meškić, dr. sc. Nives Rittig Beljak, Darko Šonc, prof. Zvonko Kostelnik, dr. sc. Furio Radin, Veljko Kajtazi i Boris Milošević, dipl. iur.

Ostali nazočni: Zvonko Božinović, rukovoditelj Odjela obrazovanja i znanosti Hrvatske televizije, Elijana Čandrić Glibota, glavna urednica programa Hrvatskog radija, Tihomir Vinković, urednik Informativnoga medijskog servisa Hrvatskoga radija, Vladimir Kumbrija, glavni urednik Hrvatskog radija 1, Daniela Draštata, urednica i voditeljica emisije Prizma, Nika Vincetić, urednica deska Hrvatske televizije, Željka Mandić, urednica i voditeljica emisije Multikultura, Aleksandar Milošević, član Programskog vijeća Hrvatske radiotelevizije, Zdravko Kedžo, predsjednik Programskog vijeća Hrvatske radiotelevizije, Deborah Hustić iz Ministarstva kulture, Jasna Rašeta iz Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, Milica Šaš, savjetnica u Stručnoj službi Savjeta, Danijela Komadina, savjetnica u Stručnoj službi Savjeta i predstavnici medija.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine pozdravio je prisutne članove Savjeta i predstavnike Hrvatske radiotelevizije i otvorio 80. sjednicu Savjeta.

Predloženi Dnevni red i zapisnik 79. sjednice Savjeta usvojeni su jednoglasno.

DNEVNI RED

1. Izvešće Hrvatske radiotelevizije o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2017. godini
2. Zamolbe za prenamjenom sredstava udruga nacionalnih manjina
3. Razno.

1. Izvješće Hrvatske radiotelevizije o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2017. godini

Vezano uz Izvješće o proizvedenim, suproizvedenim i objavljenim programima namijenjenih informiranju pripadnika nacionalnih manjina u 2017. godini koje Hrvatska radiotelevizija podnosi u skladu s člankom 18. i 35. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i člankom 9. stavkom 2. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji, predsjednik je Savjeta istaknuo da je isto u tehničkom i stručnom smislu izrađeno kvalitetno.

Međutim, vezano uz zastupljenost proizvedenog odnosno emitiranog programa namijenjenog pripadnicima nacionalnih manjina u cjelokupnom programu Hrvatske radiotelevizije, nije ostvaren napredak u željenom pravcu.

Naveo je da je Hrvatska televizija u 2017. godini objavila 60 sati i 24 minute sadržaja namijenjenog pripadnicima nacionalnih manjina što čini 0,69% ukupnog programa. Naglasio je da od ukupne minutaže samo 3 sata, 37 minuta i 22 sekunde čine sadržaj informativnog programa i to; prilozi u podnevnom dnevniku 26 minuta i 16 sekundi, prilozi u središnjem dnevniku 54 minute i 38 sekundi, prilozi u Dnevniku 3 — 29 minuta i 5 sekundi, Tema dana — 20 minuta, prilozi u Zagrebačkoj panorami — 15 minuta i 57 sekundi, te prilozi u regionalnim dnevnicima — 71 minutu i 26 sekundi. Najveći dio sadržaja, u smislu kvantitativnih podataka, produciraju emisije Prizma — 37 sati i 15 minuta, te Manjinski mozaik — 9 sati i 15 minuta.

Savjet je izrazio nezadovoljstvo činjenicom što je i tijekom 2017. godine u emisijama informativnog programa dolazilo do kontinuiranih napada na predstavnike manjina od strane pojedinih konzervativnih udruga i inicijativa, a sve bez poziva na očitovanje od strane predstavnika Savjeta. Jedan u nizu takvih primjera jest inicijativa za održavanjem referenduma o izmjeni izbornog zakona prema kojoj bi se u Hrvatski sabor osam zastupnika manjina biralo temeljem općeg prava glasa na način da bi se manjinske stranke natjecale na općim listama zajedno sa ostalim političkim strankama čime bi se pripadnici manjina stopili s ostatkom biračkog tijela. Namjera inicijatora jest da se izmjenama izbornog sustava pripadnicima manjina onemogući poseban izbor njihovih zastupnika čime bi izgubili izbornu jedinicu rezultat čega bi bio da bi se njihovi predstavnici u Hrvatskom saboru birali glasovima većinskog naroda.

Nemogućnost očitovanja predstavnika manjina na predmetne inicijative članovi su Savjeta podcrtali kao neprofesionalnu s obzirom na to da su pretplatnici javnog servisa na taj način bili lišeni nepristrane, vjerodostojne i sveobuhvatne informacije koja bi im trebala pomoći u stvaranju jasnih i argumentiranih stajališta jer bi upravo javna televizija trebala imati najveći utjecaj na oblikovanje javnog mijenja.

Nadalje, članovi su Savjeta istaknuli potrebu rješavanja problema izostanka edukacije novinarskog kadra čiji se izostanak, između ostaloga, manifestira odabirom nestručnih i nekompetentnih sugovornika u emitiranim priložima o ostvarivanju prava manjina. Istaknuli su edukaciju ključnom kako bi urednici odnosno novinari bili u stanju informirati i senzibilizirati javnost o negativnim utjecajima govora mržnje odnosno spriječiti širenje stereotipa i predrasuda u javnosti.

Vezano uz navedeno, pozvao je na poštivanje članaka 5. i 47. Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske radiotelevizije za razdoblje od 1. siječnja 2018. do 31. prosinca 2022. Podsjetio je na članak 325. Kaznenog zakona koji propisuje da

tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Istaknuo je zabrinutost što je količina takvog sadržaja sve prisutnija i na Hrvatskoj radioteleviziji kao javnom servisu. Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji koji regulira obveze HRT-a kao javne televizije zabranjuje se širenje netrpeljivosti i poticanje na nasilje na jednak način kao što je to učinjeno Zakonom o elektroničkim medijima. Vezano uz navedeno, Savjetu se obraćaju pripadnici srpske, romske i židovske nacionalne manjine zabrinuti toleriranjem rehabilitacije i revizije pitanja vezanih uz period Drugog svjetskog rata, a naročito pitanja vezanih uz logor Jasenovac.

S obzirom na to da Hrvatska radiotelevizija ne ispunjava obveze preuzete Ugovorom sklopljenim s Vladom Republike Hrvatske za razdoblje od 1. siječnja 2018. do 31. prosinca 2022., kao moguće rješenje istaknuo je sudsku tužbu.

Zastupnik Hrvatskog sabora i predstavnik talijanske nacionalne manjine prof. dr. sc. Furio Radin također je naglasio problem izostanka predstavnika nacionalnih manjina u emisijama Hrvatske radiotelevizije odnosno problem kontinuiranog povezivanja pripadnika manjina sa ekscenim situacijama. Unatoč spremnosti podupiranja oformljenja manjinskih redakcija koju su predstavnici HRT-a istaknuli prilikom prezentiranja Izvješća za 2016. godinu, naveo je da iste i dalje nisu ustrojene niti je upotpunjen novinarski kadar koji bi se bavio isključivo manjinskim pitanjima.

Zastupnik Hrvatskog sabora i predstavnik srpske nacionalne manjine prof. dr. sc. Milorad Pupovac izrazio je nezadovoljstvo odnosom prema narodima žrtava na javnom servisu kroz instrumentaliziranu kampanju ustaškog revizionizma, posebno naglasivši odnos prema dječjem logoru u Jastrebarskom.

Nasuprot tome, istaknuo je emisiju Prizma koja nije izvor antimanjinskih poruka, te donosi informacije koje ne pridonose stvaranju antimanjinske atmosfere.

Zastupnik Hrvatskog sabora i predstavnik mađarske nacionalne manjine Robert Jankovics upoznao je članove Savjeta s modelom koji se primjenjuje u Mađarskoj prema kojem nacionalne manjine imaju svoje redakcije i emisije na vlastitim jezicima.

Zastupnik Hrvatskog sabora i predstavnik romske nacionalne manjine Veljko Kajtazi izrazio je nezadovoljstvo svakodnevnim incidentnim izvještavanjima o pripadnicima romske manjine. Predložio je model prema kojem bi sami pripadnici manjina kreirati sadržaj programa umjesto urednika i novinara, za što manjine prema njegovom mišljenju imaju potencijal, a što bi omogućilo proizvodnju programa na jezicima manjina.

Predložio je socijalno osjetljiviji sustav naplate pristojbe za javni medijski servis zavisan o financijskim mogućnostima pretplatnika.

Kao pozitivan skorak istaknuo je izravan televizijski prijenos obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu 2. kolovoza u selu Uštica pokraj Jasenovca.

Predstavnik bošnjačke nacionalne manjine Bermin Meškić upozorio je na problem nerazlikovanja vjerske od nacionalne pripadnosti prilikom medijskog izvještavanja o pripadnicima bošnjačke manjine koji se kontinuirano svrstavaju u vjersku skupinu.

Također, s obzirom na to da su Bošnjaci po brojnosti druga nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj i predstavljaju integrativni faktor u hrvatskom društvu, uputio je prigovor jako male medijske prisutnosti što posebno dolazi do izražaja prilikom tendencioznog izvještavanja o predstojećim izborima u Bosni i Hercegovini pri čemu se ne čuje komentar predstavnika Bošnjaka.

Predsjednik Programskog vijeća Hrvatske radiotelevizije Zdravko Kedžo podsjetio je kako tijelo kojim predsjeda u skladu sa zakonom nema velike ovlasti utjecati na unapređenje radijskog i audiovizualnog programa.

Istaknuo je kako smatra da ne bi trebalo težiti uvećanju minutaže programa namijenjenog informiranju pripadnika manjina odnosno utvrđenju kvota već cilj kojem treba težiti jest inkorporacija u sve kategorije programskih sadržaja.

Vezano uz navode o kontinuiranom povezivanju pripadnika manjina sa ekscenim situacijama, podcrtao je da se 90% medijskog izvještavanja odnosi na ekscenim situacije što je često predmet suprostavljanja mišljenja treba li prednost dati podizanju gledanosti ili zaštiti javnog interesa.

Član Programskog vijeća Aleksandar Milošević dodao je da antimanjinska klima na Hrvatskoj radioteleviziji koja traje posljednje tri godine danas doseže vrhunac.

Glavna urednica programa Hrvatskog radija Elijana Čandrić Glibota istaknula je nastojanja HRT-a da se unatoč recentnom ograničenju sredstava proizvede što više programa namijenjenim informiranju pripadnika nacionalnih manjina.

Ostali prisutni predstavnici Hrvatske radiotelevizije zahvalili su na konstruktivnim kritikama, kao i pohvalama upućenim emisiji Prizma. Istaknuli su otvorenost za svaki vid suradnje i zajednički rad na problemima koje su članovi Savjeta izdvojili.

Na temelju članka 35. stavka 2. podstavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11), Savjet za nacionalne manjine, s tri suzdržana glasa prof. dr. sc. Milorada Pupovaca, Dragane Jeckov, dipl. iur. i Borisa Miloševića, dipl. iur., donio je

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se nedovoljna zastupljenost nacionalnih manjina u radijskom i televizijskom programu Hrvatske radiotelevizije u 2017. godini, vezano uz provedbu članka 18. stavka 1. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske.
2. Utvrđuje se obveza održavanja konzultativnih sastanaka predstavnika Savjeta za nacionalne manjine s Ravnateljstvom i Programskim vijećem Hrvatske radiotelevizije radi osiguranja kontinuiteta u razmjeni mišljenja o ostvarivanju prava nacionalnih manjina na pristup javnim medijima i iznošenja prijedloga o sadržaju i udjelu programa namijenjenih nacionalnim manjinama u cjelokupnom programu, radi rješavanja problema izostanka edukacije novinarskog kadra koji se bavi manjinskim pitanjima, kao i pitanja zastupljenosti nacionalnih manjina u svim programima Hrvatske radiotelevizije.
3. Savjet će radi zauzimanja stava oko pristupa promjeni utvrđenog stanja nedovoljne zastupljenosti nacionalnih manjina u programima Hrvatske radiotelevizije i provedbe točke 2. ovoga Zaključka, održati posebnu sjednicu.

2. Zamolbe za prenamjenom sredstava udruga nacionalnih manjina

Nakon što je predsjednik upoznao članove sa pristiglim zahtjevima udruga za prenamjenom sredstava odobrenih za programe kulturne autonomije, Savjet za nacionalne manjine na temelju članka 36. stavka 10., a u vezi s člankom 35. stavkom 4. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11), donio je sljedeće

O D L U K E

Odobrava se Talijanskoj uniji iz Rijeke, Uljarska 1/IV, da u ostvarivanju programa kulturnih manifestacija izvrši prenamjenu sredstava odobrenih za programe kulturne autonomije kako slijedi:

- Ex Tempore Grožnjan-Grissignana — odobreno 70.000,00 kn; smanjenje na 40.000,00 kn
- Istria Nobilissima — odobreno 110.000,00 kn; smanjenje na 80.000,00 kn
- Festival istr.narječja — odobreno 20.000,00 kn; povećanje na 80.000,00 kn
- Međ.smotra folklor — odobreno 20.000,00 kn; povećanje na 30.000,00 kn
- Smotre Zaj. Talijana i KUD-ova — odobreno 60.000,00 kn; smanjenje na 40.000,00 kn
- Gl.rad.“Arena International“ — odobreno 20.000,00 kn; povećanje na 30.000,00 kn.

Predstavnik talijanske nacionalne manjine dr. sc. Furio Radin povukao se iz dijela rasprave o zahtjevu za prenamjenom Talijanske unije, te nije nazočio glasovanju o prijedlogu Odluke o prenamjeni sredstava Talijanske unije.

Odobrava se Kulturnom društvu Bošnjaka Hrvatske Preporod, Zagreb, Ulica Grada Vukovara 235, da u ostvarivanju programa izdavaštva umjesto knjige Vjera u pjesmama Bošnjaka akademika prof. dr. Enesa Karića za koju je odobren iznos od 30.000,00 kuna, izda knjigu Žene u povijesti Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću prof. dr. Elvire Islamović.

Odobrava se Srpskom kulturnom društvu Prosvjeta iz Zagreba, Berislavićeva 10, da u ostvarivanju programa informiranja izda dvobroj časopisa Bijela pčela (237/238), stranica 96, tiraža 2750 komada.

Zastupnici srpske nacionalne manjine prof. dr. sc. Milorad Pupovac, Dragana Jeckov, dipl. iur. i Boris Milošević, dipl. iur., povukli su se iz dijela rasprave o zahtjevu za prenamjenom Srpskog kulturnog društva Prosvjeta, te nisu nazočili glasovanju o prijedlogu Odluke o prenamjeni sredstava Srpskog kulturnog društva Prosvjeta.

Ne odobrava se Kulturnom društvu Petefi Šandor, Vardarac, Šandora Petefija 90, Bilje, da u ostvarivanju programa kulturne manifestacije Međunarodna smotra mađarskog folklor i Međunarodna smotra mađarskih zborova, prenamjeni dio sredstava u iznosu od 5.000,00 kn za ostvarivanje programa kulturnog amaterizma. Prenamjena sredstava sukladno odredbi članka 26. stavka 2. Kriterija financiranja i ugovaranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina i metodologija praćenja i vrednovanja provedbe financiranih programa („Narodne novine“, broj 105/16), iznimno se može odobriti u okviru istog područja kulturne autonomije.

Predsjednik je izvijestio članove Savjeta o povratu sredstava u Državni proračun u iznosu od 40.000,00 kn Općine Kotoriba, koja su predmetnoj Općini bila dodijeljena za program stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije romske nacionalne manjine temeljem Odluke o rasporedu sredstava za 2016. godinu. U skladu sa Ugovorom o financijskoj potpori sklopljenim s Općinom Kotoriba za 2016. godinu, korisnik je u slučaju da ne izvrši program bio dužan sredstva vratiti u Državni proračun, a što je nakon zahtjeva za povrat Stručne služba Savjeta i učinio.

3. Razno.

Predsjednik je izvijestio članove Savjeta da je Institut za migracije i narodnosti dostavio prijedlog teksta Sporazuma o suradnji kojim se reguliraju zajedničke aktivnosti vezane uz organizaciju znanstveno-stručnih konferencija i kongresa, te zajedničke aktivnosti vezane uz položaj nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

S obzirom na to da iz Sporazuma ne proizlaze financijske obveze za Savjet, predsjednik je predložio članovima Savjeta sklapanje predloženog Sporazuma.

Slijedom navedenoga, a na temelju članka 35. stavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11), Savjet za nacionalne manjine, donio je

O D L U K U

Savjet za nacionalne manjine sklopit će Sporazum o suradnji sa Institutom za migracije i narodnosti kojim se reguliraju zajedničke aktivnosti vezane uz organizaciju znanstveno-stručnih konferencija i kongresa, te zajedničke aktivnosti vezane uz položaj nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Također, predsjednik je Savjeta izvijestio članove o pozivu Centra za promicanje tolerancije i očuvanje sjećanja na holokaust iz Zagreba, za sudjelovanjem na projektu ciklusa od 11 javnih tribina pod zajedničkim nazivom "Zašto se mrzimo?", počevši od 26. rujna 2018. do kraja svibnja 2019. godine.

Navedenim se projektom želi doprinijeti smanjivanju netolerancije, diskriminacije, ksenofobije i rasizma u hrvatskom društvu, te posebno govora mržnje u javnom prostoru kroz analizu uzroka i posljedica fenomena mržnje, te ponuditi moguća rješenja kako bi se govor i manifestacije mržnje smanjili, sve uz pomoć uglednih znanstvenika, kulturnih djelatnika i umjetnika.

Slijedom navedenoga, a na temelju članka 35. stavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11), Savjet za nacionalne manjine, donio je

O D L U K U

Savjet za nacionalne manjine biti će sudionik ciklusa od 11 javnih tribina pod zajedničkim nazivom "Zašto se mrzimo?", u organizaciji Centra za promicanje tolerancije i očuvanje sjećanja na holokaust iz Zagreba.

PREDSJEDNIK SAVJETA
Aleksandar Tolnauer, v.r.